

VELKÝ PÁTEK

Lk 23,26-46

Když měla nastat veřejná poprava, byla to v dějinách zpravidla velká morbidní společenská událost. Sešla se honorace i lidé prostí. Známe to asi nejvíce ze středověku. Ale zdá se, že už ve starověku se poprava stávala bizarním divadlem pro lid. Televize nebyla, ani kino ani rozhlas, ani noviny. Tu poprava nabízela v přímém přenosu něco podobného, co lidé prožívají dnes při sledování hororů. Bylo to zajímavé, napínavé, adrenalinové, děsivé. A takové věci odjakživa přitahovaly pozornost lidí. Máme-li věřit historickým filmům popravy někdy sledovaly dokonce i děti. Bylo to prostě divadlo, děsivé, ale přece divadlo.

Také kolem tří křížů na vrchu příznačně zvaném Golgota, čili Lebka, to vše. Poprava dvou zločinců a zejména onoho rabiho Ježíše, známého po celém Judsku a Galileji, vzbudila velký zájem a rozruch. Čteme v evangeliu, že za Ježíšem šel na místo popravčí veliký zástup (v. 27). A pak také čteme, že lidé se „v celých zástupech sešli na tu podívanou“ (v. 48). V tom velkém zástupu sledujícím popravu byli různí lidé. Ježíšovi blízcí, jako jeho matka a teta či apoštol Jan (J 19,25-27), byly tam také Jeruzalémské ženy, které nad ním plakaly, byli tam však také členové židovské velerady, kteří se mu posmívali. Byli tam lidé, kteří s Ježíšem soucítily i ti, kteří ho nenáviděli. A jistě tam byl i početný zástup těch, kdo se přišli prostě podívat. Byla to pro ně „podívaná“, podle Kral. „divadlo“.

Ale zvláštní „podívané“ byli tehdy lidé svědky. Byla to poprava jakých v té době v římské říši bylo jistě mnoho, ale tato je něčím jiná. Něco tu nesedí, něco tu nehraje. A výsledek je skutečně nezvyklý: „A ti, kdo se v celých zástupech sešli na tu podívanou, když viděli, co se stalo, odcházeli bijíce se do prsou“ (v. 48). Po Ježíšově smrti mnohé zasáhla zvláštní tíseň. Uvědomili se, že tu nebyli byli svědky běžné popravy. Prožili, že se právě stali svědky něčeho mnohem hlubšího, než popravy běžného zločince. Během té popravy se totiž udály některé neobvyklé věci. My se dnes zaměříme na tři z nich. Ale pro větší přehled si jich můžeme vyjmenovat více: Odsouzený Ježíš se modlí za odpuštění pro ty, kdo jej křížují, cosi zvláštního se také odehraje mezi Ježíšem a jedním spolukřížovaným, kolem poledne padla náhle na kraj tma, trvající tři hodiny, látková opona, která baly v jeruzalémském chrámu se době Ježíšova skonu roztrhla odshora dolů, u Matouše dokonce čteme, že se v době Ježíšovy smrti zatřásla země a pukaly skály, otevřely mnohé hroby a zesnulí vyšli ven a mnohým se zjevili (Mt 27,51-52). A výsledkem těchto zvláštností bylo, že: „Setník a ti, kdo s ním střežili Ježíše, když viděli zemětřesení a všechno, co se dalo, velmi se zděsili a řekli: 'On byl opravdu Boží Syn!'“ (Mt 27,54). A mnozí z diváků odcházeli bijíce se v prsa.

Lidé přišli na „podívanou“ a odcházeli bijíce se do prsou. Pozoruhodný výsledek „obyčejné“ popravy. Že by lidé odcházeli znechuceni pohledem na umučené, že by se jim udělalo z toho všeho nevolno, že by to pro ně bylo otřesné, to všechno bychom pochopili a považovali za běžnou reakci. Ale oni navíc k tomu všemu odcházejí a „bijí se do prsou“. Bít se v prsa znamenalo něco mnohem víc než zděšení z kruté popravy, více než otřesení nervů při sledování brutálních záběrů. Bít v prsa znamená hluboké pohnutí, otřesení nejen nervů, ale i svědomí, bít v prsa znamenalo projev velkého zármutku a zoufalství. Lidé tedy neodcházeli domů jen zděšení, ale i hluboce dotčení.

I zde, na kříži, se projevilo, že v Ježíši je tu „více než člověk“. Jeho početí bylo výjimečné, jeho život byl výjimečný, i jeho smrt byla výjimečná. Ten římský setník to poznal a řekl za všechny: „Tento člověk byl vskutku spravedlivý“ (v. 47), nebo podle Mt dokonce setník vyznává: „On byl opravdu Boží Syn!“ (Mt 27,54).

Pojďme se tedy krátce podívat na tři z těch mimořádných, zvláštních věcí, které odlišovaly Ježíše a jeho popravu od ostatních: Jsou to tři Ježíšova slova nebo tři Ježíšovy reakce: Jeho slovo k jeruzalémským ženám, jeho slovo k jeho katům a jeho slovo k jednomu z lotrů.

1) Ježíš jda na kříž evangelizuje

To první je tedy Ježíšovo slovo k jeruzalémským ženám: „Dcery jeruzalémské, nade mnou neplačte! Plačte nad sebou a svými dětmi; hle, přicházejí dny, kdy budou říkat: 'Blaze neplodným, blaze těm, které nikdy nerodily a nekojily!' Tehdy řeknou horám: Padněte na nás, a pahrbkům: Přikryjte nás!' Neboť děje-li se toto se zeleným stromem, co se stane se suchým?'“

Představme si tu situaci: Pán Ježíš, již odsouzen a zbičován, vleče těžký kříž na kopec Golgota. Klesá pod jeho tíhou. Pomoci mu musí jiný – Šimon z Kyrény. V té chvíli přichází ženy a naříkají nad ním a oplakávají ho. Mohlo jít o profesionální pohřební plačky, ale spíše šlo o ženy skutečně pohnuté tím, co vidí. Jak jim velí ženský jemnocit, nemohou se na to jen tak dívat. Naříkají a pláč.

Ale ten, nad nímž tak pláčí, řekne něco nečekaného. Těžko odhadnout, co by asi jiný odsouzený v Ježíšově roli v té chvíli řekl. Možná by se pousmál, možná, by neměl sílu reagovat vůbec. Ale asi bychom od odsouzeného a zbičovaného nečekali, že bude kázat a prorokovat. Pán Ježíš se tu vskutku projevil jako „více než člověk.“ Ač značně zeslaben a s krutou smrtí těsně před sebou, Pán Ježíš pronese poslední „evangelizační kázání“ ve svém životě.

Nebylo to slovo právě příjemné. Skoro se ho až lekáme a říkáme si, jestli Pán Ježíš nebyl v té chvíli trochu neomalený, když plačícím ženám říká o soužení a blahoslaví neplodné. Ony k němu přichází s projevem soucitu a nářku a on? Napomíná je a varuje. Skoro nám to tam až nesedí. Mnohem více bychom čekali, že Ježíš odpoví na sentiment oněch žen sentimentem svým. Ale on jim místo toho říká to těžké slovo o dnech, které i jim přinesou mnohá trápení.

Proč tak ostré slovo, v tak vypjaté, těžké, bolestné chvíli, pro něj i pro ně. Musíme si tu připomenout, že Pán Ježíš přišel zachránit člověka. Ale ne tím, že by člověka sentimentálně chlácholil. Člověk se díky svému hříchu ocitá ve smrtelném nebezpečí, ba dokonce za ním, už propadl smrti a Božímu soudu. A tu ho nezachrání sentimentální vzdechy, ale jen pokání a víra v Ježíše, který nese naše hříchy na kříž, aby byl odsouzen místo nás.

Jeruzalémské ženy pláč nad trpícím Ježíšem, ale ten jim říká, aby plakaly spíše nad sebou, neboť jsou, jak

naznačuje, suchými větvemi, mrtvými před Bohem, a jestli se neobrátil, neobstojí. Přijdou na ně mnohá trápení a bolesti tohoto světa a nebudou-li smířeny s Bohem, neobstojí – v tomto světě, ani před soudem Božím.

My máme o Velkém pátku také přirozenou tendenci oplakávat trpícího Ježíše. To není špatně. Bylo by divné, kdyby to námi nepohnulo. Ale kéž to námi pohne tím správným způsobem. Kéž, když hledíme na trpícího Krista, pláčeme mnohem více nad sebou a nad svými hříchy, než nad ním.

2) Ježíš odpouští svým katům

Druhou zvláštní věcí u Ježíšova ukřižování je tato: „*Když přišli na místo, které se nazývá Lebka, ukřižovali jej i ty zločince, jednoho po jeho pravici a druhého po levici. Ježíš řekl: 'Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí.'*“ (v. 33-34).

Opět se potvrzuje, že tu promlouvá „více než člověk“. Od běžných odsouzců bychom zase čekali asi různé projevy vůči jejich katům, ale těžko bychom čekali slova odpuštění. Čekali bychom asi proklínání, nadávky, rouhání, zaťaté zuby, nebo aspoň pokus o jakousi vnitřní vyrovnanost, ale tento se modlí: „*Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí.*“ Skutečně to nevěděli. Mysleli, že mají před sebou zločince nebo aspoň pobloudilce. Podobně se v hodine smrti modlil i první křesťanský mučedník Štěpán: „*Pane, odpusť jim tento hřích!*“ (Sk 7,20).

A to, co se zdá lidsky nemožné, je Ježíšova cesta i pro nás: „*Nesud'te a nebudete souzeni; nezavrhujte, a nebudete zavřeni; odpouštějte a bude vám odpuštěno...Milujte své nepřátele. Dobře činite těm, kteří vás nenávidí. Žehnejte těm, kteří vás proklínají, modlete se za ty, kteří vám ubližují.*“ (Lk 6,37.27-28).

K jinakosti křesťanů odjakživa patřila kromě víry a naděje i Ježíšova láska – k přátelům, ale dokonce i k nepřátelům. Ježíšova láska byla skandální, neboť šla dál, než všechny lásky lidské, která šla vstříc i nepříteli a člověku zlému, i když se nesetkala se stejnou odezvou. Pán Ježíš dobře věděl, že jenom láska a odpuštění vysvobozuje lidi ze zajetí, ne nenávist a pomsta, jakkoli by se zdála ospravedlnitelná.

A tuto skandální lásku člověk nenajde jinde než pod křížem toho, který byl nespravedlivě odsouzen a krutě ubit a a přece odpouštěl. Jen v něm je to možné i u nás.

3) Ježíš dává na prahu své smrti život druhému.

Ježíš sám stojí v branách smrti a přece v ní udílí život jinému. Víme z evangelia, že spolu s Ježíšem byli ukřižováni ještě dva zločinci, jeden po jeho pravici a druhý po jeho levici. Ježíš je uprostřed.

A ve společenství tří umírajících dojde k zajímavé debatě. Oba lotři by rádi, aby jim Ježíš pomohl. Jeden sobecky, druhý s pokorou. Ten sobec se posmívá a říká Ježíši: „*To jsi Mesiáš? Zachraň sebe i nás!*“ (v. 39). Jde mu o to zachránit svou bídnou kůži a vést dál starý život. Ten druhý by také rád, aby mu Ježíš pomohl, ale úplně jinak než ten první. Ten druhý říká: „*Ježíši, pamatuj na mne, až přijdeš do svého království*“ (v. 42). První se rouhá, druhý prosí o slitování.

A tak se Ježíš na kříži stává symbolickým rozcestníkem všech lidí. To, co se odehrálo na oněch třech křížích se odehrává i dál a bude až do konce časů.

Jedni se Ježíši budou posmívat, rouhat, či k němu budou blahosklonně lhostejní a druzí k němu přijdou s vírou, pokorou a pokáním. Jedni řeknou: To jsi Mesiáš. Předved' se nám tedy, udělej nějaký kousek, ze kterého budu mít užitek a pak uvěřím. A druzí řeknou: Pane, já jsem lotr, nezasluhuji si od tebe ničeho dobrého, ale věřím v tvou lásku, smiluj se nade mnou. Jsem lotr, ale ty mě můžeš očistit a vzít do svého království.

Ta diskuse „tří křížů“ se tak stala modelovou situací pro všechny další věky. Jedni se na Ježíši budou tříštit, kroutit a odpírat mu, a druzí před ním padnou a vyznají: já nic nejsem, smiluj se nade mnou. Kéž vždy patříme k té druhé skupině.

Závěr

Dnešní den nás vede křížovou cestou na Golgotu. Jsme svědky nevšední popravky ve všedních kulisách. Rozpoznáváme v Ježíši „více než člověka“ a v jeho smrti více než smrt lidskou.

Přijměme ta dnešní tři zastavení na křížové cestě i pro sebe:

1) Plačící ženy nad Ježíšem – plačme i my raději nad sebou a nad svými hříchy. Tím nejpříhodněji prožijeme velikonoční svátky, protože jen ti kdo pláčou nad sebou mohou prožít jak jim Bůh utírá každou slzu z tváří

2) Ježíš odpouští svým katům: není jiná cesta ke skutečné svobodě člověka než přijmout odpuštění Boží a nezadržovat ho jiným.

3) Není lotra pod sluncem, který by nemohl být zachráněn před Bohem, pokud přichází s pokáním a vírou k Ježíši. Není neodpuštělného hříchu tam, kde je pokání a víra. Věříš tomu?

Pak pojď a slav Velikonoce radostně. AMEN